

др Драган Новаковић
Министарство вера и дијаспоре
Београд

Конкордат Краљевине Србије са Ватиканом из 1914.

Айстиракиј: Представљене су политичке околности и извршена анализа основних одредаба конкордата, који је Краљевина Србија склопиле са Ватиканом. Оцењено је да се радило о одговорној одлуци тадашњег државног руководства, будући да је уређење односа са значајним међународним субјектом, какав је представљао Ватикан, у одређеној мери допринело бољим позицијама Србије пред велики светски сукоб. Фрагментарно је назначен и историјат малобројне католичке заједнице у Србији у контексту става да Ватикан увек предузима све расположиве политичке и правне мере ради заштите својих верника.*

Кључне речи: конкордат, Србија, Ватикан, Римокатоличка црква, Српска православна црква.

Увод

Париским миром из марта 1856. године окончан је Кримски рат (1853–1856), који је имао задатак да спречи намере Русије да потискивањем Турске са Балкана ојача своје позиције међу православним народима. Ангажовањем дипломатије Аустро-Угарске донета је одлука да се покровитељство над Србијом, Влашком и Молдавијом одузме Русији и повери великим силама. Чланом 28. Париског мира боље је дефинисан међународни положај Србије и наметнуте одређене обавезе из којих је произлазила дужност Књажевства да обезбеди потпуну слободу вероисповести, законодавства, трговине и пловидбе. Настојања великих сила да кроз одредбе Париског мира ограниче и зауставе амбиције Русије према Балкану нису дале резултате, тако да је само после двадесет година кулминирала источна криза привремено окончана на Берлинском конгресу. Тада донетим одлукама Србија је добила међународно признање, али под утицајем Аустро-Угарске и Немачке – главних заговорника ревизије Сан Стефанског мировног уговора и одређене обавезе у вези заштите мањинских заједница на својој територији. Србија је прихватила да гарантује слободу вере и грађанску једнакост свих веросповести, као и ултиматум да се утврди веза између њене независности и признавања верских слобода.

Промене извршене 1903. године представљале су прекретницу у историји тадашње Србије. Успостављена је уставна монархија, учвршћена унутрашња демо-

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179078 „Српска теологија у двадесетом веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историјска и савремена перспектива“, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

кратија и створени услови за убрзани развој неких сектора привреде. Због планова о ослобађању покороног српског народа, утврђен је нови концепт спољне политике, који се заснивао на подршци Француске. Ојачале балканске државе успеле су да кроз два рата практично елиминишу вишевековну отоманску владавину у Европи. Верска ситуација у Србији значајно се променила, јер је у присаједињеним областима живео знатан број муслимана, а удвостручен је и број католика. Париски мировни уговор, одлуке Берлинског конгреса, повећање броја римокатолика на сопственој територији, константни интерес Ватикана за њихов положај, као и процена политичког руководства Краљевине Србије о потреби таквог акта, представљале су повољну основу да отпочну и успешно се заврше преговори о конкордату.

Прејовори о конкордату

Признавање самосталности на Берлинском конгресу и утврђене обавезе о поштовању слободе свих вероисповести подстакли су Ватикан да покрене питање заштите иначе малобројне католичке заједнице у Србији.¹ Апостолски администратор, бискуп Ј. Ј.Штросмајер посетио је Србију непосредно по завршетку Берлинског конгреса и о својим утисцима са Промеморијом о начину решавања статуса Католичке цркве известио државног секретара и папу Лава XIII.² Нацрт наведене Промеморије у форми Предлога за закључење конкордата достављен је министру иностраних дела Србије Јовану Ристићу, чиме је бискуп Ј. Ј.Штросмајер, у оквиру својих глобалних планова о судбини јужнословенских народа, постао главни заговорник брзог регулисања односа између Србије и Ватикана.³ Предлог је садржао следећих шест тачака у којима су на концизан начин изложена начела будућих односа: католицима је зајемчена потпуна слобода вере и обреда; када су у питању мешовити бракови неће се стављати препреке слободно израженој вољи супружника; католичке школе ће потпуно слободно организовати васпитање младих, а српска влада ће финансијски помагати апостолског викара, парохе и учитеље; припадницима католичке вероисповести ће се у Београду обезбедити парцела за гробље; свештенику из Београда даће се право да посећује вернике и у другим местима Србије; повећање броја католичких верника утврђује право да се пред Владу Србије постави захтев за оснивање нових жупа и градњу цркава.⁴ Добијени предлог министар Ј. Ристић упутио је архимандриту Нићифору Дучићу, са молбом да га размотри и достави мишљење. Поступајући по жељи министра, Н. Дучић је 15. септембра 1878. године доставио одговор из кога произилази да се предлог из канонских и практичних разлога не може прихватити.⁵ Проучивши детаљно образложе-

¹ Према попису становништва из 1866. године у Србији је било 3.405 католика, Први попис обављен у независној Србији 1893. године показао је значајно увећање те заједнице, будући да је утврђено 11.596 припадника римске цркве, С. Новаковић, *Католичка црква у Србији*, „Архив за друштвене и правне науке“, књига 3, Београд, 1907, 4–5.

² Видети, М. Цепелић – М. Павић, *Јосиф Јурај Штросмајер бискуп босанско-ђаковачки и сриемски*, Загреб, 1904.

³ V. Wagner, *Штросмајер Апостолски Администратор у Србији*, „Католички лист“, 84/1933, 6, 49–53.

⁴ Љ. Дурковић-Јакшић, *Србија и Ватикан*, „atena Mundi“, Београд, 1992, 338.

⁵ Пре канонског објашњења свих тачака, архимандрит Н. Дучић изнео је и следећу глобалну оцену политике Ватикана: „им је увијек био грозна чума за наш народ, државу и цркву! Извор честим

но мишљење Н. Дучића, министар Ј. Ристић упутио је 28. октобра 1878. године одговор бискупу Ј. Ј. Штросмајеру чији је централни став да Устав Кнжевине Србије гарантује слободу вероисповести и да нема потребе да се посебним актом уређује положај Католичке цркве.

Промена спољнополитичке оријентације до које је дошло за време владавине краља Милана, а коју карактерише везивање Србије за Аустро-Угарску, битно мења атмосферу у вези преговора са Ватиканом о закључењу Конкордата. Преовладао је став да ће се међународни положај државе учврстити потписивањем уговора са тако важним субјектом, као што је био Ватикан. Успостављене блиске везе и потписана тајна конвенција са српском владом јуна 1881. године, нису спречили Аустро-Угарску да постане главна сметња за остварење тих планова, јер бечки двор није био спреман да подржи афирмацију суседа који је показивао константан интерес за судбину својих сународника у Босни и Херцеговини и другим крајевима двојне монархије. Аустро-Угарска није желела да подржи конкордат ни из практичних разлога, страхујући да ће римокатолици, већином држављани двојне монархије, организационо припасти новим бискупијама над којим неће имати пуну надлежност. Бојазан те врсте била је оправдана, будући да је због ретких долазака апостолског викара царско посланство у Београду било принуђено да деценијама врши потпуну контролу, укључујући и духовну, над свим католицима у Србији. Различитим ставовима Србије и Аустро-Угарске о евентуалном потписивању конкордата треба додати и неодлучан став курије разапете између бузусловне подршке царској политици према Истоку и настојања да се на оригиналан начин одреди према новим државама створеним одлуком великих сила у Берлину.

Главни заговорник конкордата Ј. Ј. Штросмајер, припремио је нову скицу будућег споразума, коју је министар просвете и црквених дела др Стојан Новаковић предао кнезу Милану. Предлогом је била предвиђена слобода католичке вероисповести у Србији и утврђени поступак и услови за именовање бискупа-викара, док је питање верских школа требало да се накнадно уреди.⁶ Прочитавши поднети предлог кнез Милан ставио је следећу примедбу: „Непремено је нужно, сад кад Аустрија напушта капитулације у Србији, да се уреде односи између Рима и Србије тако, како не би аустријски владика имао у Србији духовну власт над католицима. Ова ствар се неће допасти шовинистима, али је она природна последица независности, и ваља радити на њеном остварењу. Предлози Штросмајерови такве су природе да се могу у начелу примити. Једино што би могло бити предмет јачих примедба са наше стране, то је захтев да и школа буде под влашћу католичког владике или викара“.⁷

После смене на престолу израду конкордата подржао је и Стојан Новаковић, предлажући 1895. године да се потпише због значаја Римокатоличке цркве у све-

немирима у Немањинској држави и раздорима у Српској цркви ваља тражити већином и поглавито у Риму! Интриге и пошљедице интереса римске Пропаганде у српској држави и народу и прије и за послје Немањинског доба, на жалост још су у животу: видне, снажне и погибне у неким нашим крајевима!“ Исто, 339.

⁶ Видети, М. Мирковић, *О њредисџорији конкордаџа Србија – Ватикан (1881–1914)*, „нали Правног факултета у Београду“, 1/1987.

⁷ Љ. Дурковић-Јакшић, *Србија и Ватикан*, „atena Mundi“, Београд, 1992, 343.

ту и процене да ће се тим чином побољшати међународни положај Србије и њени изгледи да око југословенске идеје окупи Србе у Аустро-Угарској.⁸ Преговори су интензивирани после посете краља Александра Обреновића папи Лаву XIII 1896. године, али је поступак обустављен када је дошло до већих и организованих протеста из различитих структура православне цркве: „Друга управа митрополита Михаила била је за цркву плодна као и прва. Али и друга управа била је пуна трзавица и главобоља. Истина овога пута те трзавице нису долазиле од људи на власти, него су долазиле споља. Нарочито велике тешкоће имао је митрополит око настојања наше владе да склопи конкордат са Ватиканом. Митрополит је био непомирљив противник римске пропаганде и није нипошто хтео да јој отвори врата у Србији. Пред смрт жалио се како се од њега тражи да се сагласи са конкордатом који би донео зло Србији. ‘Али, говорио је, док сам ја жив нећу пристати на душевно мрцварење нашег народа’“.⁹ Оставком бискупа Ј. Ј. Штросмајера на дужност апостолског викара 24. марта 1897. године, изгубљен је главни заговорник конкордата, а католици у Србији поверени директној јурисдикцији Свете Столице.¹⁰ Прекид преговора био је узрокован и евидентним слабостима тадашњег режима у Србији и правилном проценом Аустро-Угарске да нема оправданих разлога да католичке вернике поверава на управу бискупима, који би, сходно ранијем нацрту конкордата, лојалност договали српском краљу.

Нова геополитичка ситуација на Балкану није одговарала Аустро-Угарској, али је и ватиканску курију ставила на искушење, јер је требало на прави начин заштитити католике у доминантно православној Србији. Интерес за потписивање конкордата показала је и Влада Србије уверена да ће тим актом учврстити своје међународне позиције и успети да сачува постигнуто на мировним конференцијама у Лондону и Букурешту. Додатни разлог била је и процена да би евентуални конкордат допринео да се католици у Србији удаље од Аустро-Угарске, која је тешко прихватила резултате балканских ратова и показивала одлучност да се свим средствима бори против планова о уједињавању јужних Словена.

Постигнути консензус свих значајних унутрашњих чинилаца омогућио је да се појача дипломатска активност ради склапања конкордата. Различитим мерама елиминисано је незадовољство јерархије Српске православне цркве, која у тој сложеној ситуацији није прихватала процену националних и државних разлога: „Православна црква, међутим, није успела да обузда а немоли да обустави кретања према конкордату. Штавише, с обзиром на новонастали положај Србије, понела се политички једнострано. Потпуно се усредсредила на Ватикан. У њему је препознала давнашњу и главну опасност. А Аустро-Угарски верски протекторат углавном је третирао као дериват односно пуко услужно средство ватиканске експанзије“.¹¹ Требало је савладати отпор Аустро-Угарске, Италије и Ватикана у којима је ојачала Србија и њене отворене претензије да буде матица око које ће се окупљати југо-

⁸ С. Новаковић, *Католичка црква у Србији*, „рхив за друштвене и правне науке“, књига 3 од 25.8. 1907.

⁹ Епископ шабачко-ваљевски Јован, *Српска црква у Србији од 1804. до 1918*, „поменица о 750-годишњици аутокефалности“, Београд, 1969, 317.

¹⁰ Б. Ловрић, *Католичка црква у Србији*, Ниш, 1930, 52.

¹¹ М. Мирковић, *О историји конкордата Србија – Ватикан (1881–1914)*, „Анали Правног факултета у Београду“, 1/1987, 60.

словенски народи имала непомирљиве и моћне противнике. Српска влада и њени дипломатски представници настојали су да ублаже непријатељски став и убеди Свету Столицу у сврсисходност потписивања конкордата. Оклевање курије да потпише тај акт може се објаснити стално присутним страхом да остварење идеја југословенства може довести у питање судбину Аустро-Угарске као вековног ослонаца ватиканске политике у Средњој Европи и на Балкану. Политички прагматизам пред велики светски сукоб превладао је у ставу Ватикана, тако да је конкордат закључен 24. јуна 1914. године. Потписивањем тог акта остварене су намере Владе Србије и њеног председника Николе Пашића, који су заузели став да треба водити флексибилну политику према Ватикану ради стварања услова да се тај моћни противник придобије за савезника приликом реализовања плана о уједињењу југословенских народа.¹²

Преговоре су водили и уговор потписали у име Његовог Величанства Петра I краља Србије и Његове Светости папе Пија X Миленко Веснић, изванредни посланик и опуномоћени министар у Француској и државни секретар Merry del Val. Скупштина Србије ратификовала је потписани конкордат на заседању у Нишу 26. 7. 1914. године, а Ватикан тек после дугог оклевања и процене ситуације, у пролеће 1915. године.¹³ Закон о конкордату између Србије и Свете Столице у Риму, како гласи пуни назив тог акта, релативно је кратак и садржи 21 члан.¹⁴

Одредбе конкордaија

Конкордатом је предвиђено је да се римокатоличка вера у Србији исповеда потпуно слободно и јавно. Цела Србија постала је једна црквена покрајина у којој су организоване београдска архиепископија и скопска епископија. Београдска архиепископија обухватала је територију Србије до Балканских ратова, а скопска епископија била је надлежна у областима припојеним Лондонским и Букурештанским миром. Црквени послови обављају се у договору са Светом Столицом и папом, коме су се надбискуп и бискуп обавезали на верност и лојалност. Ватикан се обавезао да пре именована било ког од наведених црквених великодостојника упозна Владу Србије са именом кандидата и тако јој омогући да изрази своје проти-

¹² Разлоге Србије да потпише конкордат проф. М. Мирковић објашњава на следећи начин: „Отуда произилази: прво, да је српска влада, од краја другог балканског до почетка првог светског рата, превасходно смерала да конкордат употреби за уклањање неодговарајућег туђинског залажења у ствари римокатолика на својој сувереној територији, друго, да је она, почев од првих удара аустро-угарских нападача, у лето 1914, на границе Србије, одлучила да се бори за активирање југословенства и једновремено са тим учврстила своје спознаје о политичкој важности римокатолицизма у југословенским земљама Аустро-Угарске; сходно томе, она је и пустила у јавност новоисковану верзију о југословенском смислу изгласаног закона о конкордату; и треће, касније србијанске ратне изјаве, посебно она Н. Пашића на Крфској конференцији 1917, по свему су даља прагматско-политичка дорада те умешно постављене и брзо коришћене идеје“, М. Мирковић, *Верско питање у борби за стварање југословенске државе*, „Политички живот Југославије 1914–1945“, зборник радова, Трећи програм Радио Београда, Београд, 1974, 205.

¹³ Видети, Д. Живојиновић, *Светиa Столица и стварање југословенске државе 1914–1918*, „Политички живот Југославије 1914–1945“, зборник радова, Трећи програм Радио Београда, Београд, 1974.

¹⁴ Закон о конкордату објављен је у „Српским новинама“, број 199 од 3. септембра 1914. године. Овде је коришћен текст *Закон о конкордату између Србије и Свете Столице у Риму*, „Издавачка књијарница Геце Кона“, Београд, 1921. година.

вљење из политичких или других разлога. Српска влада прихватила је да архиепископу исплаћује месечно 12.000 динара плате и 4.000 динара додатка, а скопском епископу 10.000 динара плате. Католичким црквеним великодостојницима призна-то је право на титулу „Пресветли и Високопоштовани Господин“. Управа надби-скупијом и бискупијом и комплетним верским животом потпуно је слободна, али је утврђена обавеза да оба великодостојника пре ступања на дужност, у присуству представника српске Владе, положи заклетву да ће бити верни и послушни срп-ском краљу.¹⁵ Архиепископ и епископ имају пуну слободу вршења црквене службе и право да врше власт над комплетним свештенством. Католичке жупе оснивају се слободно уз споразум са Владом, а исто важи и за постављање жупника, с тим што је утврђен различит поступак за домаће и стране држављане. Жупници – страни држављани, постављају се на дужност уз сагласност краљевске Владе, а за домаће је предвиђено да се претходно затражи став надлежног министра коме је дато пра-во да због неких поступака, или разлога грађанске или политичке природе, спречи именовање.

Верска настава за католичку омладину у свим школама под надзором је црквених власти. Уколико су у питању државне школе, вероучитеље споразумно именују надлежни бискуп и министар просвете и црквених послова. Бискупу је дато право да забрани предавање веронауке у државним школама оним вероучитељима за које се утврди да су неподобни за то звање. Обавештење о забрани вршења дужности доставља се надлежном министру са именом новог кандидата кога предлаже за вероучитеља. Држава је преузела обавезу да плаћа вероучитеље у државним школама. Конкордат предвиђа и оснивање сјеменишта у главном граду или околини у коме би се, под надзором црквених власти, српска младеж припремала за римокатоличке свештенике. Сјемениште треба да издржава Црква, али се Влада сагласила да одреди годишњу помоћ. Настава нецрквених предмети вршила би се у сјеменишту на српском језику.

Конкордатом је Влада признала ваљаност брака између католика и мешовите бракове закључене пред католичким свештеником по пропису те Цркве. Брачне спорове проистекле из таквих бракова, изузев чисто цивилних ствари, решаваће католички духовни судови. Дато је право оцу католичке вере да у мешовитом браку склопљеном по прописима римске цркве, после договора са супругом, децу испитава у католичкој традицији. Молитва за владара „Господе спаси Краља“ пева се, сагласно локалним приликама, на латинском или српском језику. Католичкој цркви као целини и легалним редовима држава је признала својство правног лица и сва права која произилазе из те чињенице. Према прописима грађанског права, Католичка црква може да стиче непокретна и покретна добра и њима слободно управља, под условом да служе црквеним потребама и њеним установама у земљи. Ствари које стекне Католичка црква, као и њене задужбине, неповредиви су као и добра српских грађана. Црквена имовина може се опорезовати под истим услови-

¹⁵ Текст заклетве гласи: „Заклињем се и обећавам пред Богом и на Св. Еванђелима да ћу бити послушан и веран Његовом Величанству Краљу Србије и да нећу имати никаква договора, ни присуствовати каквом већању, нити бодрити а ни допуштати да моје подручно свештенство учествује у било каквом предузећу, које би ишло на то да ремети државни јавни поредак“, Исто, страна 6–7.

ма који важе за остале грађане Србије, с тим што су зграде цркава, сјеменишта, бискупски и жупни домови ослобођени свих јавних намета. Свештеници нису били дужни да врше јавну службу противну њиховом позиву и животним назорима.

Конкордат је садржао и допуну у којој је наведено да Света Столица прихвата да католици у Србији употребљавају у богослужењима старословенски језик и глаголицу. Језик којим се католички верници служе у свакодневном животу био је основа за одређивање тих жупа. Том допуном омогућена је употреба римског обредника, певање, читање молитава, апостолских посланица и еванђеља на српском језику, као и штампање неопходних богослужбених књига писмом, које је коришћено у Србији.¹⁶ Предвиђено је да све евентуалне неспоразуме у вези примене конкордата решавају споразумно, и у складу са канонским правом, Влада Србије и Света Столица.

Закључак

Вођење преговора и потписивање конкордата са Ватиканом, до чега је дошло у изузетно сложеним међународним приликама, показује озбиљност тадашњег државног руководства, зрелост дипломатија и уважавање успостављеног односа снага између Берлинског конгреса и почетка Првог светског рата. Незадовољство Аустро-Угарске због међународног признања, дефанзивност Русије приморане на ревизију Сан Стефанског уговора и нерегулисано питање граница са Турском значајно су лимитирали дипломатску активност младе државе и сконцентрисали је на стабилизацију и очување постојећег. Унутрашња нестабилност у Србији, двострука смена владајућих династија, честе промене владе, преданост политичке и интелектуалне елите уједињењу српског националног простора и жестоки отпор руководства Српске православне цркве, утицали су на дужину преговора, који су окончани практично пред почетак великог светског сукоба. Унутрашње отпоре Влада Србије морала је савладати и због обавеза преузетих Париским миром и наметнутих на Берлинском конгресу, који су експлиците захтевали равноправност свих вероисповести. Закључење конкордата, уз већ дату слободу припадницима ислама, представљало би јасан знак великим силама да је Србија озбиљна држава спремна да испуњава преузете међународне обавезе.

Потписаним конкордатом дипломатија Србије реализовала је у великој мери замишљене планове, који су имали спољашњу и унутрашњу димензију. Позитиван спољнополитички ефекат произашао је из чињенице да је регулисање односа са моћним субјектом, какав је представљао Ватикан, неоспорно допринело одређеном учвршћивању међународног положаја државе. Овај закључак мора се посматрати у контексту намера Аустро-Угарске, као главног покровитеља и заштитника Ватикана, да прихвати и одобри преговоре мотивисана жељом да се инфраструктура Католичке цркве прецизно заштићена међународноправним актом, искористи приликом предстојећег обрачуна са свим плановима о стварању јужнословенске државе.

¹⁶ Наредбом Свете Столице од августа 1898. године и децембра 1906. године регулисана је употреба глаголице. Предвиђено је да се изврши попис жупа и њихова подела на латинске и глагољашке, које су се одређивале према вршењу богослужења на старословенском језику у раздобљу од 30 година тј. од 1868. до 1898. године. Видети, И. Мужих, *Католичка црква у Краљевини Јуџославији*, „Црква у свијету“, Сплит, 1978, 23.

Евидентна корист од потписаних аката на унутрашњем плану, видљива је из податка да је Краљевина Србија у основи поново гарантовале права већ дата Католичкој цркви домаћим законодавством. Прихваћена организација Католичке цркве представљала је и директно признање територијалног интегритета државе, будући да је тим чином Ватикан дао сагласност на проширења одобрена у Берлину и добијена после успешно завршених Балканских ратова. Католички великодостојници заклињали су се на верност и оданост српском краљу и прихватили обавезу да сузбијају и кажњавају сваки покушај свештенства да делује против државе и њених интереса. Одређени уступци дати су легализацијом мешовитих бракова склопљених пред католичким свештеником и кроз утврђено право да се деца, уз сагласност оба родитеља, васпитавају у католичкој вери. Држава је задржала контролу над оснивањем нових жупа, а католичку верску наставу и права наставног особља у значајној мери изједначиле са православном црквом и њеним кадром. Одлука да се отвори сјемениште у Београду, представљала је можда највећи успех, будући да је тиме почео сложен поступак спречавања Ватикана и Аустро-Угарске да се преко свештеника са страним држављанством мешају и утичу на унутрашње прилике. Значај наведеног конкордата је још већи уколико се има у виду чињеница да је на подручјима за који је потписан важио и током трајања Краљевине Југославије, која због познатих догађаја није довела до краја поступак усвајања новог акта.

Dragan Novaković, Ministry of Religion and Diaspora

Concordat of Kingdom of Serbia Concluded With Vatican in 1914

Summary: International recognition of Serbia's independence, provided for in the decisions of the Berlin Congress, inspired Vatican to initiate legal regulation of the Catholic community's position. The leading initiator of concordat signing was the Djakovo bishop Josip Juraj Strossmayer, who had been assigned the administration of Catholics in Serbia by the decision of the Holy See. Because of internal problems experienced by Serbia and constant resistance of all structures of the Serbian Orthodox Church, complex negotiations lasted for years before a successful conclusion on the eve of the Great War. According to the concordat provisions, the territory of Serbia became a single church district within which the Belgrade Archdiocese and Skoplje Diocese were organised. The Catholic Church was guaranteed the freedom of activity and performance of religious rites, possibility of religious instruction in state schools and legality of mixed marriages. The dignitaries of the Catholic Church pledged allegiance to the Serbian king, while the Government accepted an obligation to finance their work through regular pay. The opening of a seminary was also envisaged for the schooling of the candidates interested in priestly calling in the territory of Serbia.

With the concordat Serbia reinforced its statehood in extremely complex international circumstances and eliminated the possibility of discord with an important and influential entity such as Vatican. By signing this act with Serbia, Vatican recognised its territorial integrity and expansions after the Balkan wars. By succeeding in defining through the concordat only in a new way the rights already granted to the Catholic Church by internal legislation, the then authority of the state demonstrated a high level of negotiating ability and set an example how responsible national policy is conducted.